

Příloha č. 1: Výsledek Práva a Spravedlnosti v parlamentních volbách v Polsku v roce 2015 (tabulka)

Sejm (dolní komora parlamentu)		Senát (horní komora parlamentu)	
Křesel celkem:	460	Křesel celkem:	100
Právo a Spravedlnost:	235	Právo a Spravedlnost:	61
Další v pořadí (Občanská platforma):	138	Další v pořadí (Občanská platforma):	34
Právo a Spravedlnost (procent hlasů):	37.58 %	Právo a Spravedlnost (procent hlasů):	neuveđeno
Další v pořadí, procent hlasů (Občanská platforma):	24.09 %	Další v pořadí, procent hlasů (Občanská platforma):	neuveđeno

Zdroj: Web Státní volební komise. Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej 2015: Wyniki wyborów do Senatu RP. Państwowa Komisja Wyborcza [online]. Warszawa: Państwowa Komisja Wyborcza [cit. 2017-03-18]. Dostupné z: http://parlament2015.pkw.gov.pl/351_Wyniki_Senat. Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej 2015: Wyniki wyborów do Sejmu RP. Państwowa Komisja Wyborcza [online]. Warszawa: Państwowa Komisja Wyborcza [cit. 2017-03-18]. Dostupné z: http://parlament2015.pkw.gov.pl/349_Wyniki_Sejm

Příloha č. 2: Přeložený přepis e-mailu od profesora Igora Borkowského (text)

Vážený pane Kryštofe,

Velmi Vám děkuji za dopis a důvěru.

Můj názor je (rozumím, že zdroje a informace máte, a toto má být moje výpověď v této záležitosti):

- Změna v rozsahu fungování médií je očividná, po novelizaci Vysílacího zákona a ustanovení Rady národních médií formálně vypadly z rozsahu činností KRRiT záležitosti související s veřejnoprávními médii, financovanými z koncesionářského poplatku. Rada národních médií se také zabývá personálními záležitostmi – ohlašuje, řídí, a vybírá z konkurzů na řídicí posty v TVP a v Polském rádiu, a očividně hraje roli v politických sporech. Výrazně je to vidět ve: formálním blokování práce nad celkově novým vysílacím zákonem (který hájí Krzysztof Czabański), ingerenci vládnoucí strany a jejího předsedy Jarosława Kaczyńskiego do rozhodnutí Rady národních médií – odvolání Jacka Kurského z postu ředitele TVP a jeho

okamžité navrácení do funkce. Problémy související s řízením, a poté výsledkem konkursu na ředitele Polského rádia. Rada národních médií určila Barbaru Stanisławczykovou, která den po vítězství ve výběrovém řízení z postu ředitele odstoupila (mediální výstupy se po těchto událostech dotazovaly na jedné straně na důvody, na straně druhé poukazovaly na tuto změnu rozhodnutí, zřejmě nějaké tření mezi Stanisławczykovou a RNM).

- Velmi viditelné jsou změny ve fungování TVP a Polského rádia z personálního hlediska (propouštění nebo vynucování výpovědí pracovníků televize a rádia, zkrátka odstranění všech novinářů informačních servisů veřejnoprávní televize, a jejich zastoupení mladými novináři z pravicových médií, především nacionálně-náboženské televize Trwam, nebo pravicové Televize Republika, propuštění ředitelů jednotlivých kanálů televize a šéfredaktorů, či programových ředitelů v Polském rádiu, ignorování postojů a kritiky ze strany například posluchačů, což se speciálně týkalo změn na Třetím Programu Polského Rádia (stanice – pozn. autora) po propuštění programové ředitelky Magdy Jethon (teď vychází publikace bývalých novinářů z rádia, je také knížka Magdy Jethon, byl velký text před několika týdny v Tygodniku (týdeníku – pozn. autora) Polityka s výpověďmi novinářů, kteří byli propuštěni z Polského rádia)).

- Změny mají ideologický charakter, týkají se i spolehlivosti (velmi výrazně padá sledovanost informačních servisů veřejnoprávní televize), TVP ustoupila od sponzoringu a informování o společenských událostech, jako je například vyvrcholení charitativní sbírky Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy, v relacích podhodnocuje počet protestujících v demonstracích proti vládě PiS, manipuluje s informací i obrazem (například odstraněním loga sbírky Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy z bundy respondenta, který na téma sbírky hovoří v krátkém materiálu TVP), prosazuje zejména vládnoucí stranu, nebo její úhel pohledu, selektuje respondenty, experty atd. Je to všechno dost dobře monitorováno a dokumentováno v oborových médiích – měsíčník Press, portál wirtualnemediia.pl, píše o tom tisk – například dříve zmiňovaný Tygodnik Polityka, také Newsweek, nebo Tygodnik Powszechny, projevuje se to v mezinárodních raportech týkajících se svobody médií a novinářiny, které velmi výrazně posunuly Polsko směrem dolů v žebříčcích.

- Probíhá na toto téma debata. V médiích, a také médiích společenských – protestující například v posledním pochodu Svobody (minulou neděli ve Varšavě (7.5. – pozn. autora), podle TVP tam bylo 9 tisíc lidí, podle pořádkových jednotek tam bylo 60 tisíc lidí) zvolili jako adresáta svých frustrací novináře TVP, kterého se ptali, jak se cítí jako pracovník režimu. To výrazně ukazuje, že otázka veřejnoprávních médií je důležitá, že tato média kolem sebe vytváří emoce, že ty emoce jsou velmi negativní a postoj lidí je vůči médiím veřejné služby ve vysoké míře kritický. Veřejnoprávní média jsou také v čím dál tím horší finanční situaci, z důvodu jednak špatného hospodaření, jednak kvůli rostoucí konkurenci privátních vysílatelů.

S pozdravem,

dr hab. Igor Borkowski prof. UWr

Zdroj: e-mailová korespondence autora. 2017-05-09. Přeloženo z polštiny. [cit. 2017-05-09].

Příloha č. 3: Přeložený přepis rozhovoru s doktorem Damianem Guzkem (text)

Autor: Jaká je po reformách PiS reálná moc vlády nad veřejnoprávními médii?

Damian Guzek: Doposud jsme měli duální systém. Máme ve veřejnoprávních médiích dozorčí rady a neexistuje bezprostřední spojitost mezi vládou a řediteli médií veřejné služby. Bezprostřední. Ukázalo se ale v praxi po roce 1989, že jsou určité vlivy. Po ustanovení Národní rady pro rozhlas a televizi začal proces určitého přetahování: ten kdo má politickou moc, ten

také v menší nebo větší míře má vliv na veřejnoprávní média. Většinou na televizi. Rádio není tak moc středem pozornosti. Většinou jde o celoplošné kanály televize, čili TVP 1, ta která sídlí na ulici Woronicza (ve Varšavě – pozn. autora). Nedlouho před tím, než se PiS ujala vlády, publikovala Národní rada pro rozhlas a televizi takový rozpracovaný raport pod vedením pana doktora Gackowského z Varšavské univerzity na téma „zaujatost elektronických médií v Polsku“. Raport pracoval s tím, kolik času vynakládají elektronická média na ukazování politiků z různých stran, jaké je ve vysílání množství témat, která se těch politiků týkají. Pracoval jak se zpravodajstvím, tak s publicistikou. V úvahu se bralo i to, zda jde o pozitivní, neutrální, nebo negativní obraz. A nejlépe z toho vyšla veřejnoprávní televize.

A tady je ten základní problém. Právo a Spravedlnost šlo do voleb s prohlášením, že je nutné, aby veřejnoprávní televize přestala být stranická, aby přestala být televizi jedné strany. Přitom výzkum obsahů ukázal že to je lež. Právě naopak, Právo a Spravedlností podporovaná televize Trwam byla stranickým médiem. Prezentovala ve své publicistice jenom postoje PiSu.

A strana Právo a Spravedlnost se dostala k moci a rozhodla se změnit systém. Pravda je, že ten systém moc nefungoval, vzhledem k tomu, že neexistoval příliš stabilní systém financování. Příjmy z koncese nebyly velké a po takovém nešťastném prohlášení Donalda Tuska, když byl, tuším, ještě premiérem, že koncesionářský poplatek by se dal zrušit, přestali lidé platit, byť jim to nařizoval zákon. A to byl jeden problém. Druhý spočíval v tom, že ta struktura, která se vymyslela v devadesátých letech byla nápadem na nějaký čas, a později se ukázal jako nefunkční. A tak jsme čekali na návrat do bodu, ve kterém bychom znovu uvažovali o tom, jak mají fungovat média veřejné služby. A Právo a Spravedlnost v tom udělalo takový převrat. Schválili totiž zákon, který dovoloval vládě bezprostředně ovlivňovat to, kdo povede veřejnoprávní média. Rozlišujeme televizi veřejnoprávní a televizi státní. U státní je bezprostřední spojitost. U veřejnoprávní televize bezprostřední spojitost mezi ředitelem a vládou není. To se změnilo. Tak to bylo původně, spojitosti nebyly jednoznačné, byly ukrývány pod stolem, ale po novelách už máme co do činění s bezprostřední spojitostí. Nelze tak už mluvit o veřejnoprávní televizi, ale o televizi státní.

Základní problém spočívá v tom, že politická praxe roku 2016, týkající se jmenování ředitele televize ukázala, že jeho jmenování nezáleží ani tolik na vládě, jako na šéfovi PiS Jarosławu Kaczyńským. Jestli se podíváme na obsah zpravodajství ve veřejnoprávní televizi, a bavíme se jen o pocitu, ne o bádání, jde většinou o materiály, které mají prezentovat, nebo chránit stanoviska vládnoucí strany. Ne nutně vlády, ale určitě vládnoucí strany. A v tomto smyslu můžeme mluvit o tom, že je reálný vliv politického prostředí, které vládne, na fungování a obsah v médiích veřejné služby. Ale není to tak, že by vláda diktovala podmínky. Tady jsou podmínky různě rozdělené. Máme totiž co do činění s velmi nejasnou situací, protože nevíme přesně, podle čeho jsou stanovovány priority týkající se fungování televize veřejné služby, které do ní chodí ze sídla PiSu. Lídr PiSu Jarosław Kaczyński není premiérem. Vedle toho, že je poslanec, nemá žádnou oficiální funkci. V praxi je ale stále v informačních službách TVP, a to jako někdo, kdo je reprezentantem země.

Autor: Jestliže před rokem 2015 jmenovala dozorčí a správní rady veřejnoprávních médií Národní rada pro rozhlas a televizi, která byla nominována politicky, a teď to dělá Rada národních médií, která je rovněž nominována politicky, tak co se tedy vlastně změnilo?

Damian Guzek: Je potřeba se vrátit k tomu, jak byla jmenována Národní rada pro rozhlas a televizi. Ta se skládala z 9 členů. Tato rada je zakotvená v ústavě, nelze ji jen tak zrušit. V roce 2005 se k moci dostala PiS, chtěla získat moc nad veřejnoprávními médii a nemohla jen tak zbavit členy rady jejich funkcí. Změnili ale legislativu a z 9 členů udělali 5. Omezili také roli Senátu. Ten nominoval 1 člena, 2 Sejm a 2 prezident. To vyplývalo z toho, že v Senátu měla převahu jiná strana (PO), PiS měl prezidenta a ovládal Sejm. To, že se členové nominují

politicky, okamžitě indikuje, že jde o orgán, který může mít politickou inklinaci, a nelze vyloučit, že členové budou fungovat podle pokynů vládnoucí většiny. Dosud ale byla praxe taková, že byla snaha, aby reprezentanti v radě byli v nějaké spojitosti s mediální oblastí, nebo aby to byli představitelé akademické půdy. Fungovalo to všelijak, samozřejmě se v radě objevovali lidé, kteří měli napojení striktně na jednu stranu. Takže, měli jsme politicky nominované představitele rady, kteří mohli sloužit politikům. Ale! Oni v radě odpovídali za ohlašování výběrových řízení. Tedy, předseda Národní rady pro rozhlas a televizi byl vždycky zpolitizovaný, o tom není pochyb. Podle toho, jak tu radu řídil se vyhlašovaly konkurzy na posty ředitelů Polského rádia a televize. Tyto konkurzy měly právní podobu, byly jasně dané. Vyhrávali kolikrát lidé bez jakéhokoliv napojení na politiku. Dnes tento prvek neexistuje. Dnes jsou jmenováni členové Rady národních médií a ti prostě jmenují ředitele veřejnoprávních médií.

Autor: Jsou ty současné změny nějak viditelné v obsahu poskytovaném veřejnoprávními médii?

Damian Guzek: Já jsem se zrovna zabýval otázkou přítomnosti náboženských témat v mediálních obsazích. Mohu tak dát příklad týkající se 1050. výročí christianizace Polska. To se dělo minulý rok. Porovnával jsem hlavní média v Polsku a došel jsem k závěru, že se stalo něco, co by bylo předtím nemožné. Vy jste z Čech. Tam se velmi málokdy objevuje v agendě médií náboženská tematika. V Polsku se objevuje mnohem více, ale podíváme-li se na to prizmatem atraktivitu tématu, tak dál by asi to téma nebylo tak zajímavé, aby se dále objevovalo na prvních stránkách. Musel by zemřít nebo abdikovat papež, aby o tom všechna média mluvila. A to se také před pár lety stalo. Já jsem tehdy s kolegyněmi a kolegy dělal takový projekt na téma obrazu abdikace v médiích v Polsku, Rusku a Německu a viděli jsme spoustu zájmu. To, k čemu jsem ale došel, když jsem to porovnával s dnešním stavem je, že tištěná média se příliš nezměnila, ale ve veřejnoprávní televizi je mnohem víc náboženských témat než v ostatních médiích. Myslím, že je to potřeba spojovat právě s událostí 1050. výročí christianizace Polska, ale tam bylo znatelné míchání témat náboženských s tématy politickými, což je charakteristické pro PiS. Normálně se v médiích náboženství tolik neukazuje, během vlády PiSu se ale objevuje víc. A co je zajímavé, objevuje se tak, že divák nahlíží do nitra. Myslím to tak, že v televizi nemluví o nějakém rituálu, který se někde odehrál, ale objasňují jeho význam, původ, čili objasňují to, co by si církev přála, aby se objasňovalo. Římskokatolická církev vždycky vpouštěla do mediálních obsahů svá sdělení tak, aby byla chytlavá. Teď je ale v jiné situaci, kdy vedení televize jde církvi naproti. Komerční televize TVN se snažila soustředit na související s akcí skandál, ale TVP se zajímala pouze o podstatu akce, co je christianizace, kdo byl král Mieszko, proč je to důležité atd.

Přiznám upřímně, že se těžko kouká na veřejnoprávní televizi. Politických témat je moc. Dřív byla míň vystavována, měli jsme za to, že televize je neobjektivnější, ale dnes se ukazuje, že to začíná být propaganda.

Zdroj: Skype rozhovor. 2017-05-10. Přeloženo z polštiny, zkráceno a upraveno. [cit. 2017-05-10].